

Nr 23

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statens stöd åt växtförädlingen, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkterna 77, 78 och 80 (s. 184—186), föreslagit riksdagen att för budgetåret 1961/62 anvisa anslag under rubrikerna Bidrag till Sveriges utsädesförening, Bidrag till den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm samt Bidrag till förädlingsarbeten med sojaväxter å respektive 1 825 000 kronor, 210 000 kronor och 20 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 10 mars 1961 dagtecknad proposition, nr 92, vilken hänskjutits till jordbruksutskottet, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

- 1) antaga de inom jordbruksdepartementet utarbetade förslagen till
  - a) förordning om obligatorisk statsplombering av utsädesvara;
  - b) förordning om växtförädlingsavgift;
- 2) godkänna de i propositionen föreslagna grunderna beträffande dispositionen av inflytande växtförädlingsavgifter;
- 3) å riksstaten för budgetåret 1961/62 under nionde huvudtiteln anvisa
  - a) till *Bidrag till Sveriges utsädesförening* ett anslag av 1 900 000 kronor;
  - b) till *Bidrag till den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm* ett anslag av 210 000 kronor;
  - c) till *Bidrag till förädlingsarbete med sojaväxter* ett anslag av 20 000 kronor.

De propositionen bifogade författningsförslagen är av följande lydelse.

Förslag

till

förordning om obligatorisk statsplombering av utsädesvara

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Utsäde av stråsäd och trindsäd må ej avlämnas till köpare, som själv skall använda det till utsäde, eller utföras ur riket utan att förpackningen är tillsluten under obruten plomb enligt gällande bestämmelser om statsplombering av utsädesvara och tiden för plomberingsbevisets giltighet allttjämt löper. Vad nu sagts gäller dock ej beträffande enstaka försäljning från den,

som odlat utsädet, under förutsättning att denne ej yrkesmässigt driver handel med utsädesvaror och försäljningen sker utan offentligt utbudande.

2 §.

Angående påföljd för olovlig utförelse av vara som avses i 1 § och för försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling.

Den som, utan att vara förfallen till ansvar enligt lagen om straff för varusmuggling, bryter mot bestämmelsen i 1 §, straffes med dagsböter.

Angående ådömande av växtförädlingsavgift är särskilt stadgat.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1961.

Förslag

till

förordning om växtförädlingsavgift

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Till främjande av växtförädling skall enligt bestämmelserna i denna förordning erläggas särskild avgift (*växtförädlingsavgift*) å utsäde av stråsåd och trindsåd.

2 §.

Avgiftsskyldighet inträder då utsädesvaran förses med plomb enligt gällande bestämmelser om statsplombering av utsädesvara.

3 §.

Växtförädlingsavgiften utgår med en krona för deciton. Förpackningens vikt inräknas i varans.

4 §.

Avgiftsskyldigheten åvilar, där statsplomberingen utförts av frökontrollanstalt, den som begärt plomberingen samt i annat fall den som utfört plomberingen.

5 §.

Beträffande växtförädlingsavgift skall i tillämpliga delar gälla vad i förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning är stadgat. Beskattningsmyndighet är statens centrala frökontrollanstalt; dock att, där annan frökontrollanstalt utför plomberingen, denna anstalt skall för den centrala anstaltens räkning debitera och uppbära avgiften. Utsättande och utdömande av vite skall ankomma på lantbruksstyrelsen. Till allmänt ombud skall utses tjänsteman hos lantbruksstyrelsen.

6 §.

I fråga om vara, som plommeras av frökontrollanstalt, skall varje plomberingstillfälle utgöra sådan beskattningsperiod, som avses i förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning, och skall vid tillämpningen

av 19 § samma förordning verkställd debitering hava samma verkan som preliminärt beslut varom där sägs. Avgiften skall i dylikt fall erläggas inom tid som bestämmes av vederbörande frökontrollanstalt.

7 §.

Har plombering utförts av annan än frökontrollanstalt, skall denne till statens centrala frökontrollanstalt avlämna deklARATION för varje kalenderkvartal varunder avgiftsskyldighet uppkommit. Deklarationen skall insändas före utgången av nästföljande månad samt innehålla uppgift om myckenheten av det utsäde, för vilket avgiftsskyldighet inträtt under kvartalet, och om utsädets slag och sort; dock att lantbruksstyrelsen äger medgiva undantag från skyldigheten att uppgiva utsädets sort.

8 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklARATION lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Lämnar någon i deklARATION eller eljest till frökontrollanstalt oriktig uppgift om avgiftspliktig varas slag eller sort och är ej gärningen belagd med straff i skattestrafflagen, dömes till dagsböter; dock må ej dömas till ansvar där uppgiftslämnaren ej insett eller bort inse oriktigheten.

Övertygas någon om brott mot förordningen om obligatorisk statsplombering av utsädesvara, skall han i domen förpliktas erlägga växtförädlingsavgift som må hava undandragits genom brottet.

9 §.

Uppburna avgiftsbelopp skola överföras till en särskild fond (*växtförädlingsfonden*), vilken förvaltas enligt grunder som fastställas av Kungl. Maj:t.

10 §.

I den omfattning Kungl. Maj:t förordnar må befrielse från eller återbetalning av växtförädlingsavgift medgivas vid export.

11 §.

Kungl. Maj:t och, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, lantbruksstyrelsen äger meddela för tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1961. Förordningens bestämmelser skola äga giltighet redan före ikraftträdandet med avseende på åtgärder som erfordras för tillämpningen därefter.

Beträffande innehållet i propositionens avdelningar A, B och C får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet har i detta sammanhang behandlat en inom riksdagen väckt, till utskottet hänvisad motion I: 642 av herr *Osvald*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att växtförädlare i Danmark, Finland och Norge, vars sorter införas på den svenska rikssortlistan, skall åtnjuta samma rättigheter som svenska växtförädlare, och att krav på reciprocitet inte skall uppställas.

I fråga om det närmare innehållet i nämnda motion får utskottet hänvisa till densamma.

Departementschefen har anfört följande.

»Växtförädlingen tillför vårt land högst betydande värden. Vid försök att uppskatta det genom förädlingens samlade insatser åstadkomna mervärdet för den totala skörden omkring år 1950 i förhållande till odlingsmaterial vid sekelskiftet har 1953 års växtförädlingsutredning anfört ett belopp å närmare 200 miljoner kronor per år i 1950 års penningvärde. Även om siffrorna är högst ungefärliga torde de dock ge en antydning om storleken av de ekonomiska tillskott, som genom växtförädlingen tillföres hela jordbruksnäringen och därmed också de enskilda jordbrukarna. Förutsättningar för ytterligare produktivitetsökningar skapas fortlöpande genom att förädlingen framvinner nytt växtmaterial, som ger kvalitativt eller kvantitativt bättre avkastning eller äger större motståndskraft mot klimatiska påfrestningar eller sjukdomsangrepp. Förädlingsverksamheten har också antytts bland de åtgärder som jämlikt 1959 års riksdagsbeslut rörande vissa nya riktlinjer för jordbrukets rationalisering (prop. 148; JoU 30; rskr. 284) bör särskilt beaktas för den fortsatta driftsrationaliseringen. I en annan proposition till samma riksdag, nämligen nr 138 angående den resistensbiologiska forsknings- och förädlingsverksamhetens organisation, m. m., har angelägenheten av vidgade insatser beträffande en gren av växtförädlingsarbetet blivit särskilt belyst. Jämväl inom övriga grenar av förädlingsverksamheten finnes emellertid problem av betydande storleksordning, som det är önskvärt att snarast lösa till gagn för inkomstbildningen inom såväl jordbruket som trädgårdsodlingen. Det är naturligt att växtförädlingens uppgifter blir speciellt framträdande i ett land som Sverige med dess till följd av den geografiska utsträckningen och det nordliga läget skiftande och i vissa hänseenden krävande odlingsbetingelser. Åtskilliga odlingsproblem kan uppenbarligen lösas endast med hjälp av växtförädlingen. Dess betydelse för att förebygga skördeskadorna till följd av otjänlig väderlek förtjänar att särskilt påpekas.

Möjligheterna att genom förädlingsarbete nå åsyftade resultat är obestridligen avhängiga av en lämpligt inriktad och rationellt bedriven utsädeskontroll. Jag har därför vid behandlingen av spörsmålet om statens fortsatta stöd åt växtförädlingen även upptagit frågan om en utvidgning av denna kontroll.

Växtförädling bedrivs i vårt land blott i ringa utsträckning vid helstatliga institutioner. Staten har emellertid sedan länge påtagit sig det ekonomiska huvudansvaret för driften av vår största växtförädlingsinstitution, Sveriges utsädesförening, vilken härigenom framstår såsom landets officiella växtförädlingsanstalt. Statsbidraget till denna anstalt uppgår för innevarande budgetår till 1 625 000 kronor. Förutom Sveriges utsädesförening är det endast landets näst största växtförädlingsföretag, Weibullsholms växtförädlingsanstalt, som åtnjuter mera betydande statsbidrag för sin verksamhet. Statens bidrag till Weibullsholmsanstalten är för innevarande budgetår 210 000 kronor. Sedan åtskilliga år tillbaka utgår vidare ett mindre statsanslag till Algot Holmberg & söner aktiebolag i Norrköping

för dess arbeten med sojaväxtförädling. Övriga växtförädlingsföretag driver sin verksamhet utan direkt statligt stöd. Viss vetenskapligt inriktad verksamhet vid dessa har dock tidvis främjats med bidrag från jordbrukets forskningsråd.

I det föregående har en ingående redogörelse lämnats för de problem, som befunnits förknippade med frågan om hur växtförädlingen fortsättningsvis bör finansieras, ävensom för de utredningar, som inom landet gjorts i ämnet. Jämväl vissa internationella överväganden rörande skyddet av växtförädlingsprodukter har tidigare berörts. I avvaktan på resultatet av utredningsarbetet inom landet samt på utvecklingen av pågående internationella samarbete har ett ställningstagande till frågorna om växtförädlingens upprustning och om finansieringen av densamma bedömts böra uppskjutas. Detta har medfört att vår inhemska växtförädlings resurser, såväl vad beträffar Sveriges utsädesförening som andra förädlingsföretag, under senare år inte ökat i den takt, som varit önskvärd bland annat för att sätta förädlarna i stånd att nyttiggöra och vidareutveckla i Sverige liksom även utomlands vunna nya forskningsresultat på ifrågavarande område. Visserligen har en förstärkning av den resistensbiologiska förädlingsverksamheten nyligen kunnat ske, men mera behöver satsas på denna och andra förädlingsgrenar, inte minst för att tillgodose skilda landsdelars behov av för dem speciellt lämpat växtmaterial. Statsbidraget till verksamheten vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt har av förenämnda skäl hållits oförändrat sedan budgetåret 1953/54. Med tanke på denna anstalts värdefulla insatser på växtförädlingsområdet är det av vikt att den ges möjligheter att ej blott fullfölja utan även utvidga sin verksamhet. Sammalunda är förhållandet i fråga om andra, mindre förädlingsföretag.

På grundval av föreliggande utredningsmaterial och efter överläggningar inom jordbruksdepartementet med representanter för ett större antal berörda myndigheter, institutioner och andra intressenter har tidigare återgivna promemoria med förslag till ett nytt internt system för stöd åt växtförädlingen, m. m. utarbetats inom departementet. Förslaget innebär, att omsättningen i handeln av utsäde skall beläggas med en växtförädlingsavgift, som skall komma växtförädlarna till godo. Som en första etapp föreslås att avgiften skall avse stråsäd och trindsäd. Avgiften skall utgöra en krona per deciton. Inflytande avgifter skall tillföras en fond, som användes för bidrag till växtförädlarna efter Kungl. Maj:ts särskilda beslut. Varje växtförädlarens bidrag skall i huvudsak motsvara de avgifter, som influtit för hans sorter. Avgifterna beräknas uppgå till 1,5 miljoner kronor per år.

Promemorian innehåller vidare förslag i kvalitetsbefrämjande syfte. Statsplombering föreslås bli obligatorisk för — som en första etapp — utsäde av stråsäd och trindsäd som försäljes i handeln.

Såsom grundbelopp för stödet åt växtförädlingen skall alltså utgå statsbidrag över statsbudgeten totalt sett motsvarande vad som för närvarande för ändamålet anvisas över denna budget.

Huvudpunkterna i promemoriaförslaget har godtagits av den övervä-

gande delen av remissinstanserna. För egen del anser jag, att förslaget i allt väsentligt innebär en tillfredsställande lösning av växtförädlingens aktuella upprustningsproblem. Såsom framhållits i departementspromemorian är förslagets syfte att åstadkomma ett system, enligt vilket landets växtförädling utan uppskov kan förses med avsevärt förstärkta resurser. Huruvida och i vilka hänseenden ett dylikt system framdeles kan behöva ändras med hänsyn till en blivande konvention på området, blir givetvis beroende på de fortsatta internationella överläggningarna. Även om sedermera skulle uppkomma ett läge, där man har att inom landet tillämpa ett skyddssystem av immaterialrättslig typ, kommer ett kompletterande finansieringssystem — exempelvis sådant som det föreslagna interna — att under en ganska avsevärd övergångstid fylla ett för den svenska växtförädlingen angeläget behov. Såsom påpekats i departementspromemorian kommer nämligen en blivande konvention av allt att döma i princip endast att avse sortnyheter, som framvinnes efter det konventionen trätt i tillämpning. Sagda övergångstid har av styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt beräknats till 10—15 år räknat från konventionens ikraftträdande. Det kan vidare förtjäna omnämnas, att skydd enligt huvudbestämmelserna i konventionsutkastet på förädlarhåll anses bli svårt att erhalla i fråga om den stora massan av korsbefruktande växtslag, vilket sammanhänger med dessa växtslags relativt sett variabla karaktär och därav följande vanskligheter att bland annat åstadkomma en klar beskrivning av sorternas särskiljande egenskaper. Bland våra viktigaste korsbefruktande åkerbruksväxter märkes råg samt flertalet vall- och oljeväxter.

Jag tillstyrker alltså att det nya, anslagsanvisningarna över statsbudgeten kompletterande finansieringssystemet, kombinerat med obligatorisk officiell plombering, genomföres. De nya reglerna — vilka jag förordar skall överensstämma med förslagen i 1960 års departementspromemoria med de smärre jämkningar jag föreslår i det följande — bör gälla från och med den 1 juli 1961.

En punkt i det remitterade departementsförslaget, som föranlett delade meningar bland remissorganen, gäller spørsmålet, huruvida möjlighet skall finnas att auktorisera vissa utsädesföretag att utföra officiell plombering. Enligt promemorian skall plomberingen ombesörjas av frökontrollorganisationen. Enskilda utsädesföretag, som har ändamålsenliga resurser, föreslås dock kunna av lantbruksstyrelsen auktoriseras för utförande av officiell plombering. På åtskilliga håll avvisas tanken på auktorisation i någon form. Andra remissorgan — i första hand företag som anser sig kunna komma i fråga för auktorisering — framhåller att ett öppnande av sagda möjlighet är en förutsättning för deras tillstyrkande av den obligatoriska statsplomberingen. Mot promemorieuttalandet om auktorisation anföres bland annat, att auktoriserade företag kan komma att missbruka den erhållna särställningen. Flera remissinstanser anlägger även rättvisesynpunkter på frågan och anser, att alla utsädesföretag bör få arbeta under samma villkor i fråga

om kostnaderna för utsädeskontrollen. Eftersom auktorisation knappast kan förlänas alla, som äger erforderliga resurser och underkastar sig den förutsatta statliga kontrollen — en utveckling som skulle medföra att frökontrollorganisationen fick successivt inskränka sin verksamhet — hävdas att inget utsädesföretag bör auktoriseras. De däremot som förordar möjlighet till auktorisation framhåller bland annat lämpligheten av att utnyttja de frökontrolllaboratorier och andra resurser, som redan finnes uppbyggda hos större enskilda företag. Häremot anför styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt, att större delen av dessa enskilda kontrollresurser användes för sådant förberedande analysarbete, som företagen har intresse av att själva utföra, oavsett vem som verkställer plomberingen.

Innan jag närmare anger mina synpunkter på auktorisationsfrågan, vill jag anvisa ett praktiskt förfarande, som lämpligen bör kunna tillämpas i vissa av de här åsyftade fallen utan att därför något avsteg göres från huvudprincipen att frökontrollorganisationen ensam skall handha den officiella plomberingen. Mellan sagda organisation och företag med större utsädesförsäljning bör kunna träffas överenskommelse om att företagets egna resurser i viss utsträckning skall utnyttjas av vederbörande frökontrollorgan i och för statsplomberingsverksamheten. Vid en dylik anordning uppkommer givetvis kostnadsbesparingar för frökontrollorganisationen. Dessa besparingar bör komma vederbörande företag till godo till exempel genom rabatter av plomberingstaxorna. I anslutning härtill bör nämnas att systemet med kvantitetsrabatter behöver underkastas en mera allmän översyn. Denna torde ankomma på de av mig, efter Kungl. Maj:ts uppdrag, under fjolåret tillkallade sakkunniga för utredning rörande ny förläggningssort för statens centrala frökontrollanstalt och statens växtskyddsanstalt samt därmed sammanhängande frågor, bland annat sådana som rör vissa regionala laboratoriers organisation och verksamhet.

Den restriktiva bedömning av auktorisationsfrågan, som kommit till uttryck i åtskilliga remissvar, är förvisso motiverad. I departementspromemorian har också som nyss omnämnts såsom huvudprincip angetts, att plomberingen endast bör få verkställas av frökontrollorganisationen. Den tidsmässiga samordningen av de båda systemen med växtförädlingsavgift och obligatorisk officiell plombering, som av uppördstekniska skäl bedömts erforderlig, medför emellertid att det sistnämnda systemet genomföres under en för statens centrala frökontrollanstalt känslig tidpunkt. Anstaltens resurser kan — särskilt innan nybyggnaderna för fältkontrollavdelningen och Skånefilialen i Lund hunnit färdigställas — komma att bli ganska ansträngda, med försämrade servicemöjligheter som följd, därest en oinskränkt obligatorisk statsplombering nu införes.

Med hänsyn till nämnda omständigheter vill jag förordas, att en auktorisationsmöjlighet skall finnas under viss övergångstid. Längden av en eventuellt meddelad auktorisation — vilken bör komma i fråga endast i särskilda undantagsfall — skall bestämmas med hänsyn till den tid, som beräknas åtgå för frökontrollorganisationens upprustning till erforderlig

kapacitet. Den förberedande granskningen av ett auktorisationsärende bör verkställas av statens centrala frökontrollanstalt, som med eget yttrande bör överlämna detsamma till lantbruksstyrelsen. Dennas beslut bör, om auktorisation därigenom beviljas, underställas Kungl. Maj:t.

Beträffande villkoren för auktorisation bör dessa utformas inom ramen för de bestämmelser, som i detta ämne föreslagits i departementspromemorian. Utseendet å den plomb, som skall användas av det auktoriserade företaget vid den officiella plomberingen, bör vara godkänd av lantbruksstyrelsen. Bortsett från förekommande uppgift om företagets namn synes plomb och plomberingsbevis ej böra skilja sig till utseendet från de vanliga statsplomberna. Kostnaderna för den statliga kontroll, som skall ske beträffande auktoriserat företag, bör såsom i promemorian förutsatts bestri-
das av företaget.

En förutsättning för statsplombering — och därmed även för försäljning — av utsäde av stråsåd och trindsåd skall enligt vad i promemorian sägs i princip vara, att utsädet är av sort som efter officiell prövning befunnits lämplig för odling här i landet eller för export. Då en dylik bestämmelse inte bör införas med alltför kort varsel, förordas i promemorian en generell dispens från densamma för en tid av ett år. Vid remissbehandlingen har olika meningar framförts beträffande denna dispens. Jag anser för min del en dispenstid av ett år vara ett minimum. Skulle denna tid framdeles visa sig för kort, bör Kungl. Maj:t kunna förlänga densamma med ett eller högst två år. I detta sammanhang vill jag påpeka att lantbruksstyrelsen givetvis är oförhindrad att föreskriva att under dispenstiden skall på plomberingsbevisen finnas en uppgift om huruvida det plomberade utsädet är av sort som uppförts på rikssortlistan.

Enligt promemorieförslaget skall vidare lantbruksstyrelsen, efter det att tiden för nyssnämnda generella dispens utgått, äga beträffande visst växtslag medge, att statsplombering får ske oberoende av utsädets sort. Sistnämnda dispensmöjlighet är avsedd att utnyttjas endast i bristsituationer. I enlighet med framkomna önskemål vill jag förorda att dispensmöjligheten inte nödvändigtvis skall behöva utnyttjas beträffande hela växtslaget utan kunna inskränkas till viss sort eller vissa sorter.

Vid remissbehandlingen har vissa särskilda synpunkter och yrkanden framförts också beträffande den till lantbruksstyrelsen knutna originalutsädesnämndens prövningsregler m. m. Såsom antytts i promemorian kommer hithörande spörsmål sannolikt att behöva omprövas i samband med ratifikation av en blivande konvention beträffande skydd av växtförädlingsprodukter. Under sådant förhållande synes prövningsprinciperna och formerna för nämndens verksamhet kunna tills vidare bibehållas oförändrade. Dock måste en anpassning av verksamheten ske med hänsyn till den genom det nya systemets införande ökade arbetsbelastningen.

Vid fördelningen av medel ur växtförädlingsfonden kan enligt promemorian bidrag utgå även till en utländsk förädlares representant här i landet. Något krav på att sagda förädlares hemland medger svenska växtför-

ädlare motsvarande förmån uppställs inte. Häremot har invändningar riktats vid remissbehandlingen. Även jag finner övervägande skäl tala för att krav på reciprocitet uppställs. Där sådan saknas, bör de medel som influtit genom avgift å den utländska förädlarens utsädessorter få användas på samma sätt som föreslås beträffande andra fondmedel, vilka ej kan fördelas enligt huvudprincipen. De bör sålunda disponeras för stöd över jordbrukets forskningsråd åt växtförädlingen i allmänhet.

Jag vill härefter framföra mina synpunkter i anledning av vissa, vid remissförfarandet berörda, speciella spørsmål, ehuru jag inte avser att därigenom förorda någon ändring av departementspromemorians förslag i ifrågavarande avseenden.

Vissa frökontrollanstalter har särskilt behandlat frågan om den tid, inom vilken de skall debitera och uppbära växtförädlingsavgift. Enligt min mening bör härvidlag samordning ske med inkasseringen av sådana avgifter för utförda åtgärder, som anstalterna äger uttaga. Någon viss tidsfrist synes inte böra föreskrivas, utan arbetet bör inpassas i arbetsrutinen på ett så rationellt sätt som möjligt. Att anstalterna påtager sig detta arbete utan särskild ersättning bör uppställas som villkor för vinnande av behörighet att verkställa statsplombering. — Det må framhållas, att deklARATIONSSKYLDIGHET inte skall föreligga, då plombering utföres av frökontrollanstalt.

Aktiebolaget Findus har anfört, att importör av utsäde, vilken har för avsikt att använda utsädet i egna odlingar eller i kontraktsodlingar, ej bör tvingas att låta detta undergå plombering. I anledning härav vill jag uttala, att med den föreslagna utformningen av bestämmelsen i fråga blir importören skyldig att låta plombera utsädet endast då han säljer detta vidare till odlare. Det torde i sammanhanget böra erinras om att införandet av obligatorisk statsplombering och av skyldigheten att erlægga växtförädlingsavgift möjligen kan leda till någon ökning av direktförsäljningen av okontrollerat utsäde från utlandet till jordbrukare inom landet. Även om denna risk förefaller ganska ringa, bör utvecklingen uppmärksamt följas av vederbörande myndigheter, så att lämpliga motåtgärder kan vidtagas i god tid, om tendenser i antydd riktning skulle skönjas.

För att bestrida merkostnader som följd av det genom det nya systemets tillkomst ökade arbetet med officiell sortprövning beräknas i promemorian ett belopp av 75 000 kronor nu vara erforderligt. Detta belopp förutsattes inrymmas i anslaget Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Lokal och fast försöksverksamhet. Ett flertal remissorgan har understrukit angelägenheten av en anslagsförstärkning till sortförsöksverksamheten och därvid påpekat att de medel, som för närvarande står till sortprövningens förfogande, är så begränsade att de endast täcker en mindre del av de faktiska kostnaderna. Jag torde få återkomma till detta spørsmål vid anmälan senare denna dag av frågor angående upprustning av forskning, försök och högre undervisning på jordbruks- och trädgårdsområdena.

Enligt departementspromemorian bör rikssortlistans terminologi äga

vitsord därest frågor uppkommer om vilka växtslag, som skall betraktas som stråsäd respektive trindsäd. Ett par remissorgan har uttalat önskemål om att matbönor (bruna bönor) i rikssortlistan överflyttas från sin nuvarande placering bland köksväxterna till trindsäd. Jag anser att originalutsädesnämnden bör närmare överväga detta spörsmål. — Vad som i detta sammanhang föreslås beträffande utsäde av stråsäd och trindsäd bör givetvis även avse utsäde av dessa växtgrupper ingående i blandsäd.

Härefter övergår jag till att behandla frågan om medelsanvisning under olika anslag å driftbudgeten för budgetåret 1961/62, avsedda för statsstöd åt växtförädlingen. I detta sammanhang bör först erinras om att, på grund av det nya finansieringssystemets konstruktion, allenast ett beslut om fördelning av medel ur växtförädlingsfonden kommer att meddelas under nästa budgetår, nämligen under första kvartalet 1962. De då för fördelning tillgängliga medlen torde komma att bli relativt begränsade, emedan beslutet i fråga skall avse belopp som influtit på grundval av plomberingar under sista halvåret 1961. Under senare hälften av ett kalenderår är plomberingsverksamheten normalt mindre omfattande. En uppskattning av vilka belopp, som kan förväntas bli utbetalade till exempelvis Sveriges utsädesförening och W. Weibull aktiebolag vid sagda fördelningstillfälle, är mycket vanskelig att utföra. Sannolikt kommer belopp om mellan 100 000 och 200 000 kronor att utgå till vardera av de båda angivna förädlingsföretagen.

Anslagen å driftbudgeten till den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm samt till de av Algot Holmberg & söner aktiebolag bedrivna förädlingsarbetena med sojaväxter föreslår jag skola för nästa budgetår upptagas med samma belopp som för innevarande budgetår, eller med 210 000 kronor respektive 20 000 kronor.

Vid behandlingen av budgetanslaget till Sveriges utsädesförening vill jag först erinra om att under år 1960 tillsattes en särskild utredning rörande denna förening, 1960 års Svalövsutredning. Denna har bland annat att bedöma de ekonomiska och organisatoriskt-tekniska spörsmål, som väntas uppkomma vid utsädesföreningen i samband med att systemet med växtförädlingsavgift införes. Förslag från utredningen beträffande regler för användningen av de medel, som beräknas komma att tilldelas föreningen ur växtförädlingsfonden under budgetåret 1961/62 torde kunna förväntas i god tid före Kungl. Maj:ts fördelningsbeslut. Därest så skulle befinnas erforderligt kommer jag att föreslå att utredningens nyssberörda förslag i ifrågakommande delar underställes riksdagen.

Utsädesföreningens yrkanden att nya ordinarie tjänster skall inrättas nästa budgetår kan jag inte tillstyrka. Däremot vill jag framlägga förslag om löneroglering per den 1 juli 1961 av ett flertal befattningar hos föreningen. De ändrade lönegradsplaceringarna av ifrågavarande tjänster har efter överläggningar mellan företrädare för jordbruks- och civildepartementen samt vederbörande personalorganisationer godtagits av organisationerna.

Förslaget till lönerogleringar innebär bland annat att åtta i Ao 26 nu pla-

cerade befattningar som avdelningsföreståndare — därav två vars innehavare tillika är filialföreståndare — utbytes mot sådana tjänster i Bo 1. Kompetenskraven för erhållande av dylika befattningar bör därvid ändras, så att de kommer att motsvara kompetenskraven för laborator vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Vidare förordas att en överassistenttjänst i Ao 23, vars innehavare förestår rotfruktsavdelningen, skall utbytas emot en befattning som avdelningsföreståndare i Ao 26. Två tjänster som filialföreståndare, nämligen de som är avsedda för föreståndarna för Västgöta- respektive Östgötafilialerna, föreslås uppflyttade från Ao 23 till Ao 24, varjämte en tjänst som förste kemist i Ao 23 bör ändras till sådan tjänst i Ao 24. Som kompetenskrav för sistnämnda tjänst bör uppställas minst licentiatexamen inom vederbörande ämnesområde. Två förste assistenttjänster i Ao 21 avses omändrade till överassistenttjänster i Ao 23. De åsyftade båda tjänsterna är placerade på råg- och potatisavdelningen respektive vallväxtavdelningen. Härjämte föreslås en assistentbefattning i Ao 19 utbytt mot en tjänst som förste assistent i Ao 21. Tjänsten som kamrer i Ao 17 bör uppflyttas till Ao 19. Vidare bör en tjänst som förste avdelningsbiträde i Ao 7 omändras till en befattning som fotograf i Ao 9. Vederbörliga ändringar bör härefter göras i utsädesföreningens tjänsteförteckning.

Ökningen av de direkta lönekostnaderna för föreningen i anledning av vad nyss föreslagits torde för budgetåret 1961/62 uppgå till cirka 75 000 kronor. I syfte att täcka vissa av den allmänna kostnadsstegringen föranledda utgiftsökningar vid föreningen vill jag härutöver förorda en anslagsuppräknig av 200 000 kronor. Jag föreslår sålunda, att anslaget över budgeten till Sveriges utsädesförening totalt ökas med 275 000 kronor till 1 900 000 kronor.

I detta sammanhang vill jag anmäla, att det i samband med handläggningen av några till Kungl. Maj:t inkomna ansökningar i pensionsärenden uppmärksamats, att vissa särskilda pensionsminskningar uppkommit för anställda vid Sveriges utsädesförening på grund av att föreningen saknat medel att erlägga engångsavgifter. Föreningen bör enligt min mening äga att i viss utsträckning erlägga sådana avgifter.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min föredragning föreslagit riksdagen vissa höjningar för nästa budgetår av anslagen till statens centrala frökontrollanstalt för att täcka kostnader, som uppkommer i anslutning till spörsmålet om uttagande av växtförädlingsavgifter. Sålunda har för ändamålet upptagits under anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal 60 000 kronor samt under omkostnadsanslaget tillhoppa 10 000 kronor. Däremot har några anslagshöjningar inte beräknats i statsverkspropositionen för anstaltens ökade utgifter efter införandet av obligatorisk statsplombering. Dessa kostnadsökningar kan heller inte nöjaktigt överblickas, innan eventuellt uppkommande frågor om anlåtande av vissa förädlingsföretags laboratorieresurser m. m. samt om auktorisering av enskilda utsädesföretag blivit avgjorda. På grund härav torde Kungl. Maj:t

sedermåra böra lämna anstalten bemyndigande att överskrida vissa eljest av Kungl. Maj:t maximerade anslagsposter med belopp, som motsvaras av ökade inkomster av statsplomberingen.

På grundval av de vid departementspromemorian fogade författningsförslagen har inom jordbruksdepartementet utarbetats förslag till dels *förordning om obligatorisk statsplombering av utsädesvara*, dels *förordning om växtförädlingsavgift*.>

Utskottet

I vårt land hittills uppnådda resultat av växtförädlingsverksamheten representerar högst betydande värden. Erinras må att 1953 års växtförädlingsutredning uppskattat det genom förädlingens samlade insatser åstadkomna mervärdet för den totala skörden omkring år 1950 i förhållande till odlingsmaterialet vid sekelskiftet till närmare 200 miljoner kronor per år, mätt i 1950 års penningvärde. Nyssnämnda tal torde väl belysa växtförädlingens stora betydelse och ge en god uppfattning om det ekonomiska tillskott, som genom ifrågavarande förädlingsverksamhet tillföres hela jordbruksnäringen och därmed också de enskilda jordbrukarna. Vad gäller de olika sädeslagen uppger sagda utredning att växtförädlingen ökat avkastningen i förhållande till de gamla oförädlade landssorterna med omkring 30 procent för höstvetete, 20 procent för vårvete och korn samt 15 procent för havre. I 1959 års riksdagsbeslut med vissa nya riktlinjer för jordbrukets rationalisering antyddes att en utvidgad växtförädlingsverksamhet är en av de vägar som bör utnyttjas för att man skall nå ytterligare produktivitetsökning per enhet inom jordbruket. Även i åtskilliga andra sammanhang har riksdagen framhävt behovet av ökade insatser för att främja växtförädlingen i vårt land. Utskottet hälsar därför med tillfredsställelse det förslag till avsevärd förstärkning av medelsresurserna för denna verksamhet som nu framlagts av Kungl. Maj:t. Vid genomförandet av detta förslag bör det bli möjligt att öka framstegstakten inom växtförädlingen i allmänhet samt att inrikta krafter bland annat på förädlingsarbete i syfte att förebygga skördeskador och på resistensförädling överhuvud.

I propositionen har berörts de pågående internationella övervägandena rörande skyddet av växtförädlingsprodukter. Det kommer att bero på resultatet av dessa överväganden huruvida ändring senare behöver ske i det här behandlade systemet för ekonomiskt stöd åt landets växtförädling, vilket system kan infogas inom ramen för det sistlidna höst till ett antal stater remitterade utkastet till konvention i förutberörda ämne. Enligt utkastet avses en blivande konvention endast omfatta sortnyheter, som framvinnes efter det konventionen trätt i tillämpning. Skulle en internationell överenskommelse leda till att man här i landet inför ett skyddssystem av immaterialrättslig typ måste likväl ett internt finansieringssystem som det i propo-

sitionen föreslagna i vart fall under en övergångstid å cirka 10—15 år fylla ett för svensk växtförädling angeläget behov såsom komplement till det förstnämnda systemet.

Propositionens förslag till internt system för stöd åt växtförädlingen tillstyrker utskottet till alla delar. Detta innebär bland annat att utskottet förordar att i handeln omsatt utsäde skall beläggas med växtförädlingsavgifter. Erlagda sådana avgifter skall ha karaktär av allmänna medel. Avgiftsbeläggningen bör börja den 1 juli detta år och tills vidare endast avse stråsäd och trindsäd. Så snart erfarenheter av en dylik första etapp föreligger och tekniska förutsättningar därför finnes bör en utvidgning ske till andra växtslag. Avgifternas storlek bör bestämmas av riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t. Utskottet biträder att avgiften för de nu aktuella växtslagen tills vidare fastställs till en krona per deciton. Från en av inflytande avgifter bildad fond, växtförädlingsfonden, skall medel efter beslut av Kungl. Maj:t fördelas som bidrag till växtförädlingsföretagen med belopp, som motsvarar vad som influtit i avgifter å av respektive företag framvunna, på riks-sortlistan upptagna sorter. I den mån medlen ej kan fördelas enligt denna huvudprincip skall de disponeras för stöd över jordbrukets forskningsråd åt växtförädlingen i allmänhet. Liksom departementschefen räknar utskottet med att genom avgiftsbeläggningen å stråsäd och trindsäd årligen kommer att till fonden, som skall förvaltas av lantbruksstyrelsen enligt närmare grunder som Kungl. Maj:t fastställer, inflyta i genomsnitt cirka 1 500 000 kronor inklusive på exporterat utsäde belöpande medel. — Utskottets förenämnda tillstyrkan av det nya finansieringssystemet innebär att utskottet även biträder Kungl. Maj:ts förslag till regler för det tekniskt-administrativa förfarandet vid växtförädlingsavgifternas upptagande m. m.

I anslutning till det nyss sagda vill utskottet starkt betona att systemet med växtförädlingsavgifter är avsett att medföra ett betydande nettotillskott till växtförädlingens ekonomiska resurser. De fördelade bidragen ur växtförädlingsfonden skall uteslutande användas för att främja förädlingsverksamheten vid Sveriges utsädesförening, som får betraktas såsom vårt lands officiella växtförädlingsanstalt, Weibullsholms växtförädlingsanstalt samt andra växtförädlingsföretag. Som grundbelopp för stödet åt växtförädlingen bör allttjämt utgå bidrag över statsbudgeten totalt sett motsvarande vad som för närvarande för ändamålet anvisas över denna budget. Genom sistberörda bidrag är det, bland annat, möjligt att på ett tillfredsställande sätt finansiera förädlingsarbete beträffande sådana växtslag och sorter, vilkas betydelse är begränsad till mindre odlingsområden eller som kräver oproporcionerligt höga förädlingskostnader på kort sikt.

I motionen I: 642 har framförts ett yrkande att växtförädlare i Danmark, Finland och Norge, vars sorter införes på den svenska riks-sortlistan, skall åtnjuta samma rättigheter som svenska växtförädlare och att krav på reciprocitet inte skall uppställas. Detta spörsmål beröres av Kungl. Maj:t som liksom flertalet i ärendet hörda remissinstanser funnit att vid fördelningen av medel ur växtförädlingsfonden bidrag ej bör utgå till utländsk förädlares

representant här i landet såvida inte reciprocitet Sverige och vederbörande land emellan föreligger. Då utskottet anslutit sig till Kungl. Maj:ts samtliga förslag rörande det nya systemet med växtförädlingsavgifter innefattar detta ett avstyrkande från utskottets sida av omförmälda motionsyrkande.

Uppbördens av växtförädlingsavgifter bör omhändervhas av statens centrala frökontrollanstalt med biträde av de lokala frökontrollanstalterna på sätt och i den utsträckning som i propositionen anges.

Ävenså i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag förordar utskottet att samtidigt med systemet med växtförädlingsavgifter införes obligatorisk officiell plombering. Jämväl denna bör tills vidare allenast avse stråsåd och trindsåd. Plomberingen bör i princip ombesörjas av frökontrollorganisationen. Utskottet finner emellertid motiverat att enär nyssnämnda organisations kapacitet för närvarande ej är tillräckligt utbyggd för ändamålet enskilda utsädesföretag, som därtill har resurser, skall tills vidare kunna auktoriseras för utförande av officiell plombering. Den förberedande granskningen av ett auktorisationsärende bör verkställas av statens centrala frökontrollanstalt, som bör ha att med eget yttrande överlämna ärendet till lantbruksstyrelsen. I de fall lantbruksstyrelsen finner skäl föreligga för bifall till framställningen torde densamma böra underställas Kungl. Maj:t. Utskottet utgår från att inkommande framställningar om auktorisation bedömes med den restriktivitet som kan föranledas av det huvudsakliga skälet till den obligatoriska officiella plomberingens införande, nämligen den kvalitetsfrämjande effekten. Av auktorisationen betingad statlig stickprovskontroll av ifrågavarande företags plomberingsverksamhet bör bekostas av företagen. — Liksom föredragande departementschefen anser utskottet att det bör i vissa fall kunna ordnas så att efter överenskommelse mellan frökontrollorganisationen och utsädesföretag med större utsädesförsäljning företagets egna resurser i viss utsträckning utnyttjas av vederbörande frökontrollorgan i och för statsplomberingsverksamheten. Därvid bör företaget i fråga kunna komma i åtnjutande av viss rabattering av plomberingstaxorna.

Vad i propositionen i övrigt anförts angående den obligatoriska officiella plomberingen kan utskottet ansluta sig till. Bland annat bör gälla att utsädet är av sort som efter officiell prövning befunnits lämplig för odling här i landet eller för export. Utskottet anser skäligt att en dispensid av ett år bör medgivas innan förevarande bestämmelser träder i kraft. Det bör härutöver få ankomma på Kungl. Maj:t att förlänga dispensen ytterligare högst två år om skäl därtill föreligger. Vad gäller prövningsreglerna för den till lantbruksstyrelsen knutna originalutsädesnämnden bör dessa såsom i propositionen angivits tills vidare bibehållas oförändrade.

Mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning under olika anslag å driftbudgeten för budgetåret 1961/62, vilka anslag avser statsstöd åt växtförädlingen, har utskottet intet att invända.

Aberopande det anförda hemställer utskottet, som lämnar utan erinran i det föregående ej särskilt behandlade förslag i propositionen,

att riksdagen må

1) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning antaga de inom jordbruksdepartementet utarbetade förslagen till

a) förordning om obligatorisk statsplombering av utsädesvara;

b) förordning om växtförädlingsavgift;

2) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen I: 642 godkänna de av utskottet i det föregående föreslagna grunderna beträffande dispositionen av inflytande växtförädlingsavgifter;

3) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning å riksstaten för budgetåret 1961/62 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Bidrag till Sveriges utsädesförening* ett anslag av 1 900 000 kronor;

b) till *Bidrag till den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm* ett anslag av 210 000 kronor;

c) till *Bidrag till förädlingsarbeten med sojaväxter* ett anslag av 20 000 kronor.

Stockholm den 20 april 1961

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Lage Svedberg, Jonsson*, Bertil Andersson, Hjalmar Nilsson, Carl Eskilsson, Mossberger, Jonasson, Uno Olofsson, Åkesson och Nils-Eric Gustafsson*;

från andra kammaren: herrar Jonsson i Strömsund, Sköld, Hæggbloom, Hansson i Skegrie, Antby, Jönsson i Gärds Köpinge, Nilsson i Lönsboda, Franzén, Nilsson i Bästekille och Eskilsson i Likenäs.

* Ej närvarande vid justeringen.